

Univerzita Palackého
v Olomouci

Spotřebitelské úvěry, nepřiměřené podmínky

Milan Hulmák, Kristián Csach

milan.hulmak@upol.cz

Omšenie

30. listopadu – 1. prosince 2015

Obchodní podmínky

– Ručení v obchodních podmínkách (23 Cdo 1292/2015)

Ručitelský závazek je možno učinit součástí obchodních podmínek, má-li však všechny zákonem požadované náležitosti, je-li sjednán určitě, má všechny náležitosti prohlášení ručitele.

Statutární orgán jednající za leasingového nájemce jedním podpisem leasingové smlouvy, jejíž součástí byly Všeobecné smluvní podmínky zahrnující zajištění závazku ručením osobou podepisující leasingovou smlouvu, současně projevil vůli směřující k ručitelskému prohlášení za svoji osobu

Spotřebitel I.

– Společník jako spotřebitel (33 Cdo 7/2014)

Obchodní společnost je samostatný subjekt práva, který nelze ztotožňovat s jejími společníky, a nelze proto dovozovat, že společníci společnosti s ručením omezeným by se mohli stát z důvodu své účasti ve společnosti podnikateli ve smyslu obchodního zákoníku. Ani výkon práv a povinností společníka ve společnosti s ručením omezeným vyplývajících z pouhé kapitálové účasti ve společnosti není sám o sobě výdělečnou činností.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Spotřebitel II.

- společník, jednatel
- SD EU, C- 215/08, ve věci E. Friz GmbH proti Carstenovi von der Heydenovi
- SD EU, C-419/11, ve věci Česká spořitelna, a. s. proti Geraldovi Feichterovi

Spotřebitel III.

– Německo:

tradiční přístup x správa majetku

- nabytí obchodního podílu v sro
- nabytí akcií

= spotřebitel x omezený efekt (úprava se použije bez ohledu na spotřebitelský charakter)

- Rakousko:

o spotřebitele nejde:

- majetkový zájem a
- skutečné právo kontrolovat

– judikatura OGH:

- 7 Ob 315/01a
- 6 Ob 105/10z
- 7 Ob 266/06 b
- 2 Ob 169/11h

Spotřebitel IV.

– Podnikatelské oprávnění (ÚS I. ÚS 1930/11)

Porušení práva na spravedlivý proces představuje taková interpretace ustanovení na ochranu spotřebitele, a to i ve vztazích podřízených režimu obchodního zákoníku, která vede k odmítnutí jejich aplikace na vztahy, v nichž vystupuje fyzická osoba, jež má podnikatelské oprávnění, avšak v těchto vztazích se jako podnikatel nechová.

– X § 421 ObčZ

Univerzita Palackého
v Olomouci

Spotřebitel IV.

– Pronajímatel jako spotřebitel (33 Cdo 1536/2014)

Smlouva o nájmu, již pronajímatelka (vlastnice pozemků) nakládala ve smyslu § 123 obč. zák. s předmětem svého vlastnictví, není smlouvou spotřebitelskou; nájemce nemá postavení dodavatelky ve smyslu § 52 odst. 2 obč. zák.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Výklad ve prospěch spotřebitele I.

– Výklad ve prospěch spotřebitele (33 Cdo 729/2013)

Jde o nepřípadnou aplikaci § 55 odst. 3 obč. zák., jestliže soud dovodil, že „žalobcem předložená třístránková neověřená fotokopie kupní smlouvy není shodná s originálem smlouvy“.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Výklad ve prospěch spotřebitele II.

– **NS sp. zn. 26 Odo 1072/2005**

sázková kancelář přijala tiket, který neodpovídal jejímu hernímu plánu (způsob zaškrtnutí vítěze) – označení vítěze na tiketu

– **NS sp. zn. 28 Cdo 864/2008**

pojištění pro případ pracovní neschopnosti – výklad ujednání – přerušení zaměstnání nebo výdělečné činnosti = zánik pojištění, subjekt přerušil živnost

– **NS sp. zn. 33 Cdo 729/2013**

jde o nepřípadnou aplikaci § 55 odst. 3 obč. zák., jestliže soud dovodil, že „žalobcem předložená třístránková neověřená fotokopie kupní smlouvy není shodná s originálem smlouvy“.

– **NS sp. zn. 28 Cdo 2552/2011**

nelze použít při zjišťování, která smluvní strana uzavřela smlouvu

Nepřiměřená ujednání

– Nepřiměřenost ujednání (32 Cdo 3000/2012)

Ujednání ukládající úvěrovanému povinnost předložit po uzavření smlouvy doklad o aktuálním příjmu před čerpáním úvěru, není nepřiměřené ve smyslu § 56 odst. 1 ObčZ 1964. Požadavek banky poskytující vysoký hypoteční úvěr, který se dlužník zavázal splácet vysokými - nikoliv obvyklými - splátkami po dobu několika desítek let, na předložení dokladu o aktuálním příjmu před čerpáním úvěru, je zcela legitimní, v souladu s požadovanou mírou obezřetnosti při poskytování tohoto typu úvěru a s odpovědným jednáním banky nikoliv jen vůči sobě samé, ale i vůči ostatním klientům banky, jejichž vložené prostředky spravuje. Předložení dokladu o aktuálním příjmu není způsobilé přivodit spotřebiteli žádnou újmu. Naopak kdyby banka předložení dokladu o aktuálním příjmu nepožadovala, úvěr poskytla a dlužník nebyl schopen splácet vysoké měsíční splátky proto, že nemá odpovídající příjem, mohl by být důsledek tohoto neodpovědného přístupu banky pro dlužníka z hlediska jeho majetku likvidační.

– Volba obchodního zákoníku pro spotřebitelskou smlouvu (33 Cdo 1069/2014)

Volba obchodního zákoníku pro regulaci reklamace vad díla směřuje ke zhoršení postavení žalovaných, kteří nejsou podnikateli a jsou v postavení spotřebitele, jestliže strany dohodou nevyloučily aplikaci § 562 odst. 2 ObchZ.

Rozhodčí doložky I.

– Jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech (33 Cdo 1354/2014)

Jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení není bez dalšího v rozporu s požadavky na spravedlivý proces, nebo v rozporu se směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (ESLP vychází z možnosti dobrovolného vzdání se práva, které se vztahuje jak na opravné prostředky, tak na ústní projednání; z hlediska ochrany spotřebitele v unijním právu rovněž nelze automaticky uzavřít, že by byla jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení v rozporu se směrnicí).

Rozhodčí doložky II.

– Sjednávání rozhodčí doložky NS 30 Cdo 2401/2014

Pokud spotřebitel neměl prakticky žádnou možnost v procesu uzavírání takové rozhodčí smlouvy či doložky podílet se určitým způsobem na tvorbě jejího obsahu, neboť celá smluvní situace by byla postavena kategoricky na závěru, že je zde pro spotřebitele – chce-li dosáhnout poskytnutí určité půjčky, resp. úvěru - pouze jediná možnost, a to zcela a bezvýhradně akceptovat návrh na uzavření rozhodčí smlouvy (doložky) učiněný podnikatelem, tedy včetně podnikatelem určeného (určených) rozhodce (rozhodců), pak by stěží bylo možno hovořit o tom, že i za takto popsáné skutkové a právní konstelace by byly naplněny podmínky na ochranu spotřebitele coby (presumované) slabší smluvní strany. Ve skutečnosti by se totiž jednalo o podnikatelem předem nastavená kritéria vůči spotřebiteli, zde i v otázce určení konkrétních jmen rozhodců, bez jakékoli možnosti spotřebitele spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy či doložky. Co do důsledku by se tak jednalo o stav obdobný formulářovým smlouvám.

Rozhodčí doložky III.

– Rozhodčí doložka jako nepřiměřené ujednání (33 Cdo 2469/2014)

Nepřiměřeným ujednáním podle § 56 ObčZ 1964 jsou ujednání ve spotřebitelských smlouvách, že rozhodčí řízení bude vedeno konkrétním rozhodcem, o jehož osobě nebylo možno vyjednávat, neboť byla již obsažena v textu rozhodčí doložky (smlouvy nebyly s žalobcem před podpisem individuálně projednány, jejich text předem připravila žalovaná a žalobce neměl vliv na výběr rozhodce), přičemž rozhodce měl možnost rozhodovat bez osobní účasti smluvních stran na jednání a zejména bez možnosti přezkumu rozhodčího nálezu ve smyslu § 27 věty první zákona č. 216/1994 Sb.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Rozhodčí řízení I.

– Přezkum rozhodčí doložky v řízení o zrušení rozhodčího nálezu - 33 Cdo 1860/2014 -

Ve znění ZRŘ účinném do účinnosti novely provedené zákonem č. 19/2012 Sb. je v řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 35 ZRŘ, vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, povinen zabývat se i bez návrhu platností rozhodčí doložky z důvodu jejího rozporu s požadavky směrnice Rady č. 93/13/EHS.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Rozhodčí řízení II.

– Určení rozhodce v rozhodčí doložce (33 Cdo 2504/2014)

Doložka, v níž jsou explicitně jmenováni dva rozhodci (fyzické osoby), ale v dalším se strany dohodly, že rozhodcem ad hoc může být i subjekt určený právnickou osobou ze seznamu rozhodců uveřejněného na internetových stránkách, případně advokát ze seznamu vedeného Českou advokátní komorou, je neplatná (§ 39 ObčZ 1964). Nejde o částečnou neplatnost ujednání o určení rozhodců (§ 41 ObčZ 1964) z důvodu právní jistoty účastníků rozhodčího řízení.

– Určení rozhodce v rozhodčí doložce (33 Cdo 68/2014)

Netransparentnost určení jen některých rozhodců ad hoc způsobuje (absolutní) neplatnost rozhodčí smlouvy (doložky) v celém rozsahu, i když se smluvní strany dohodly způsobem předpokládaným v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. také na jednom nebo více rozhodcích jmenovitě. Přijetí názoru o částečné neplatnosti ujednání o určení rozhodců (§ 41 ObčZ 1964) by vnášelo nejistotu do právních vztahů účastníků rozhodčího řízení, neboť vykonatelnost rozhodčího nálezu nebo usnesení by závisela na tom, který z rozhodců ad hoc o majetkovém sporu rozhodne.

Rozhodčí řízení III.

– Pokračování v řízení po zrušení rozhodčího nálezu (33 Cdo 384/2015)

Ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ sice svěřuje návrh na projednání věci do rukou soudu, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu, to však neznamená, že by právě tento soud měl ve věci bez dalšího meritorně rozhodnout.

Po zahájení projednávání věci samé na základě návrhu některé ze stran je soud povinen zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může rozhodnout ve věci samé.

Rozhodčí řízení IV.

– Doručování právnické osobě v rozhodčím řízení (23 Cdo 297/2015)

Není omluvitelným důvodem u právnické osoby nevyjádření se k žalobě včas, jestliže se na adrese pro doručování „nikdo nezdržoval“ pro nemoc jejího jediného jednatele. Bylo na jednatele žalobkyně, aby zajistil pro případ své nepřítomnosti či nemoci, aby společnost byla pro takový případ zastoupena pověřenou osobou, například v obchodním rejstříku zapsaným společníkem, zaměstnancem apod. Za právnickou osobu nemusí jednat pouze statutární orgány zapsané v obchodním rejstříku, ale mohou za ni jednat také jí pověřené zástupci, kteří mohou činit právní úkony v rozsahu stanoveném statutárním zástupcem společnosti.

Spotřebitel a směnky I.

– Otázka zkoumání kauzálních námitek (ÚS III.ÚS 980/13)

Obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Povinnost soudů nalézat právo neznámá pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad. Při výkladu a aplikaci právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách toho kterého předpisu, v němž je třeba vždy nalézat i principy uznávané demokratickými právními státy.

Spotřebitel a směnky II.

– Přípustnost kauzálních námitek (ÚS I.ÚS 290/15)

Obecné soudy jsou i při respektu ke specifické, přísně formální povaze institutu směnky a jeho historickým kořenům povinny vždy přihlídnout i k okolnostem konkrétní věci. V případě spotřebitelů, o které se jednalo rovněž v případě dotčení jednáním remitenta (prvního majitele jako věřitele) směnky v projednávané věci, pak obecné soudy nesmí odhlížet ani od jejich specifických zájmů a postavení. Při své rozhodovací činnosti musí hledat taková interpretační a aplikační východiska, která zabrání zneužívání práv v důsledku aplikace směnečných institutů nepřiměřeně v neprospěch některého z účastníků směnečných vztahů. Tyto premisy se plně uplatní rovněž při rozhodování o přípustnosti kauzálních námitek směnečného ručitele (avala) uplatněných v rámci řízení před obecnými soudy.